

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ AUDİTORLAR PALATASI

HAQSIZ RƏQABƏTƏ QARŞI MÜBARİZƏ ÜZRƏ KOMİTƏNİN HÜQUQİ ƏSASLARI, MƏQSƏDİ, VƏZİFƏ VƏ SƏLAHIYYƏTLƏRİ BARƏDƏ TƏLİMAT

(Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası Şurasının 2023-cü il 14 mart tarixli
354/1 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir)

İcraçılar:

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə

idarəsinin rəisi

Rövşən Cəfərli

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə

üzrə komitənin sədri

Qoşqar Əhmədov

BAKI - 2023

**HAQSIZ RƏQABƏTƏ QARŞI MÜBARİZƏ ÜZRƏ KOMİTƏNİN
HÜQUQİ ƏSASLARI, MƏQSƏDİ, VƏZİFƏ VƏ SƏLAHIYYƏTLƏRİ BARƏDƏ
TƏLİMAT**

1. GİRİŞ

Auditor xidmətinə ictimai etimadın yüksəldilməsi və xidmət bazarında haqlı rəqabətin təmin edilməsi auditorlar tərəfindən yol verilən haqsız rəqabət hallarının vaxtında aşkar edilməsi və belə hərəkətlərə qarşı adekvat cəza tədbirlərinin görülməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan auditor xidməti bazarında haqlı rəftar üçün zəruri şəraitin yaradılması auditor peşəsinin imicinin yüksəldilməsi və xidmət bazarında haqlı rəqabətin bərqərar olması nöqtəyi-nəzərindən vacib olmaqla auditor xidmətinin stabil fəaliyyəti və inkişafı üçün imkanlar yaradır.

Bu məqsədlə haqsız rəqabətə yol verən auditorlara və onların mütəxəssislərinə qarşı təsirli tədbirlər sisteminin işlənilib hazırlanması və onların tətbiqi zərurəti "Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitənin hüquqi əsasları, məqsədi, vəzifə və səlahiyyətləri barədə Təlimat"ın tərtib edilməsini aktuallaşdırır.

"Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitənin hüquqi əsasları, məqsədi, vəzifə və səlahiyyətləri barədə Təlimat" "Auditor xidməti haqqında" Azərbaycan Respublikasının 882 nömrəli və "Haqsız rəqabət haqqında" 1049 nömrəli Qanunlarına, Auditorlar Palatası Şurasının 2022-ci il 14 aprel tarixli 343/6 nömrəli qərarı ilə "Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabət və reklam qadağası haqqında Əsasnamə"yə və digər qanunvericilik aktlarına əsasən hazırlanmışdır.

Auditorlar Palatasının vəzifələrindən biri də auditor xidməti bazarında haqsız rəqabətin qarşısını almaqdan ibarətdir. Bu məqsədlə Palata Şurasının 2022-ci il 14 aprel tarixli 343/6 nömrəli qərarı ilə "Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabət və reklam qadağası haqqında Əsasnamə" qəbul edilmiş, Palatanın internet səhifəsində dərc edilmiş və dərc edildiyi gündən qüvvəyə minmişdir.

“Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabət və reklam qadağası haqqında Əsasnamə”nin “Məqsəd” başlıqlı 1-ci maddəsində Əsasnamənin məqsədi, “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 16 sentyabr tarixli 882 nömrəli Qanununa uyğun olaraq icazələr almış sərbəst auditorların və auditor təşkilatlarının öz aralarında və sifarişçiləri ilə olan münasibətlərdə haqsız rəqabətin qarşısının alınması, bununla da vicdanlı və ədalətli rəqabətin təmin edilməsi və peşə mənsublarının/üzlərinin iş əldə etmək üçün reklam sayıla bilən hərəkət və fəaliyyətlərinin əhatə dairəsinin, məhdudiyyətlərinin və prinsiplərinin müəyyən edilməsidir” kimi şərh olunur.

Bu Əsasnamənin “Əhatə dairəsi” başlıqlı 2-ci maddəsində; “Bu Əsasnamə “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikasının 882 nömrəli Qanununa uyğun olaraq icazə alan sərbəst auditorların və auditor təşkilatlarının fəaliyyətlərini əhatə edir” deyə yazılır və Əsasnamədəki məsələlərin peşə mənsubları/üzləri üçün tətbiq ediləcəyi qeyd olunur.

Əsasnamənin “Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə” başlıqlı 24-cü maddəsində; “(1) Palata peşə fəaliyyətlərinin haqsız rəqabət təşkil etməyəcək şəkildə və reklam prinsiplərinə və qaydalarına uyğun olaraq həyata keçirilməsini təmin etmək, bu Əsasnamənin icrasına nəzarət etmək məqsədi ilə Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitəni” yaratmağı,

(2) Komitənin öz fəaliyyətini Palata və Palata Şurasının rəhbərliyinin verdiyi səlahiyyət çərçivəsindən asılı olaraq həyata keçirilməsini nəzərdə tutur.

2. HAQSIZ RƏQABƏT

“Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabət və reklam qadağası haqqında Əsasnamə”nin “Anlayışlar” başlıqlı 4-cü maddəsinin (ç) bəndində göstərilir ki, haqsız rəqabət – peşə mənsublarının/üzlərinin bir-biri ilə və işəgötürənlə münasibətlərinə təsir edən aldadıcı və ya başqa şəkildə düzgünlük qaydalarına zidd olan davranışlar və ya peşə fəaliyyətləridir.

3. HAQSIZ RƏQABƏTƏ QARŞI MÜBARİZƏ ÜZRƏ KOMİTƏNİN MƏQSƏDİ

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitənin məqsədi “Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabət və reklam qadağası haqqında Əsasnamə”nin 24-cü maddəsində: “peşə fəaliyyətlərinin haqsız rəqabət təşkil etməyəcək şəkildə və reklam prinsiplərinə və qaydalarına uyğun olaraq həyata keçirilməsini təmin etmək, bu Əsasnamənin icrasına nəzarət etmək”dən ibarət olduğu göstərilir.

4. HAQSIZ RƏQABƏTƏ QARŞI MÜBARİZƏ ÜZRƏ KOMİTƏNİN FORMALAŞDIRILMASI

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitənin formalaşdırılması “Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabət və reklam qadağası haqqında Əsasnamə”nin 25-ci maddəsində göstərilmişdir. Bu maddəyə uyğun olaraq, (1) Komitə biri Sədr və Sədr müavini olmaqla ən azı beş üzvdən ibarət olur. Komitə üzvlərinin sayı Palatanın Şurası tərəfindən müəyyən edilir. (2)

Komitənin üzvləri müsbət imicə sahib olan peşə mənsublarının/üzlərinin arasından Palatanın Şurası tərəfindən təyin edilir.

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə Palata Şurasının nəzdində fəaliyyət göstərir.

5. HAQSIZ RƏQABƏT SAYILAN HALLAR

1) Peşə mənsubları/üzləri arasında və biznes sahibləri ilə münasibətlərdə haqsız rəqabət:

a) Beynəlxalq Audit Standartlarına, Auditorların Müstəqillik Qaydalarına və Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) riayət etməmək, peşə fəaliyyətinin həyata keçirilməsində peşəkarlıq göstərməmək.

b) Başqa bir peşə mənsubu/üzvü ilə müqavilə bağlamış işəgötürənləri mövcud müqavilələrə zidd hərəkətlərə və ya müqavilə bağlamaq üçün bu müqavilələrə xitam verməyə yönəltmək.

c) İcazəsiz fəaliyyət göstərmək, icazələri ləğv olunduğu halda birbaşa və ya dolay yolla peşə fəaliyyətini davam etdirmək və ya fəaliyyəti müvəqqəti dayandırılmış olsa da, peşə fəaliyyətini birbaşa davam etdirmək.

ç) İcazəsi ləğv olunduğu və ya fəaliyyəti müvəqqəti dayandırıldığı halda, öz adlarında, elanlarında və reklamlarında peşəkar fəaliyyətlə məşğul olduqları təəssüratı yaradacaq söz və ya ifadələrdən istifadə etmək.

d) Peşəkar icazənin icarəyə götürülməsi və ya müxtəlif imtiyazlar verməklə peşə mənsubu/üzvü olmayan şəxslərə fəaliyyət göstərmək imkanı yaratmaq.

e) Peşəsi üzrə işləməsi qadağan olunan şəxsləri işə götürmək və ya bu şəxslərlə hər hansı bir şəkildə birbaşa və ya dolayısı ilə əməkdaşlıq etmək.

f) Üçüncü şəxsləri çaşdıracaq şəkildə saxta sənədlərin verilməsini və təsdiqlənməsini həyata keçirmək.

g) Başqa bir peşə mənsubunun/üzvünün işçilərinə və digər köməkçi şəxslərinə işlərini yerinə yetirərkən öz öhdəliklərinə zidd hərəkət etmələrinə səbəb ola biləcək şəkildə birbaşa və ya dolay imtiyazlar vermək və ya təklif etmək.

ğ) Başqa bir peşə mənsubunun/üzvünün işçilərinə və digər köməkçilərinə peşə mənsublarının/üzlərinin və ya işəgötürənlərin kommersiya sirlərini hər hansı bir vasitə ilə ələ keçirməsi və ya açıqlaması üçün göstəriş vermək.

h) Tabelikdə işləyən peşə mənsubları/üzləri (mütəxəssisləri) baxımından eyni vaxtda birdən çox işdə peşəkar öhdəliklər götürmək.

i) Qanunvericiliyin müddələrinin məcburi qaydalarını pozmaqla peşə mənsublarına/üzlərinə qarşı haqsız üstünlük əldə etmək.

2) Minimum xidmət haqqı və digər maliyyə tətbiqləri ilə haqsız rəqabət:

- a) Minimum xidmət haqqı tarifindən aşağı məbləğə və ya pulsuz xidmət göstərmək.
- b) Xidmət haqqı tariflərindəki qaydalara riayət olunmaqla, göstəriləcək xidmət və ya görülməli işlər nəticəsində əldə edilən mənfəət ilə işəgötürənlə ortaqlıq payı müqavilələri bağlamaq.
- c) Bir peşə mənsubuna/üzvünə olan xidmət haqqı borcunu ödəməmiş işəgötürənə xidmət etmək.
- ç) İşəgötürənlərdən əmanət kimi pul yığmaq, alınan ödəniş müqabilində saxta mədaxil sənədləri və ya fakturalar tərtib etmək.
- d) Müqavilə üzrə ödənişdən daha az məbləğdə mədaxil sənədlərini təqdim etmək və ya ümumiyyətlə heç tərtib etməmək, maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirməmək.
- e) Üçüncü şəxslərə mükafat və ya hər hansı fayda təmin etmək və ya vəd etməklə iş əldə etmək.
- f) İşəgötürənlərə fayda vəd etmək və ya təmin etmək və bununla da sifariş əldə etmək.
- g) İşəgötürənlərə məxsus və ya onlardan alınan məlumatlardan istifadə etməklə iqtisadi fayda əldə etmək.
- ğ) İşçilərə əmək qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş əmək haqqı və sosial hüquqların verilməməsi və ya xərclərin azaldılması üçün qanuni öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi.

3) Reklam vasitəsilə haqsız rəqabət:

- a) Peşə mənsublalarının / üzvlərinin dürüstlüyü, etibarlılığı və qərəzsizliyi barədə yalan və əsassız ifadələr vermək.
- b) Peşə mənsublalarının / üzvlərinin xidmətlərini və fəaliyyətini yalan, çaşdırıcı və ya yersiz ifadələrlə ləkələmək.
- c) Peşə mənsublaları / üzvləri haqqında əsassız xəbər və şikayətlər vermək.
- ç) Özü, xidmətləri və fəaliyyəti haqqında yalan və ya çaşdırıcı ifadələr vermək.
- d) Sahib olmadığı peşə adından istifadə etmək.
- e) Bu Əsasnamə ilə müəyyən edilmiş reklam prinsiplərinə və qaydalarına zidd hərəkət etmək.
- f) Peşə və elmi adlardan başqa digər adlardan istifadə etmək.

6. HAQSIZ RƏQABƏTƏ QARŞI MÜBARİZƏ ÜZRƏ KOMİTƏNİN HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitənin hüquq və vəzifələri "Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabət və reklam qadağası haqqında Əsasnamə"nin 26-cı maddəsində aşağıdakı kimi qeyd edilmişdir:

a) Palatanın Şurası tərəfindən təyin edilməsi şərti ilə peşə mənsuqlarının/üzlərinin haqsız rəqabət və reklam prinsipləri ilə əlaqəli peşə qaydalarının pozulub-pozulmadığını yoxlamaq və araşdırmaq.

b) Peşə mənsuqlarının/üzlərinin haqsız rəqabət və ya reklam prinsip və qaydalarına zidd olan davranış və tətbiqləri aşkar edildikdə, bundan məsul olanlar üçün müvafiq hesab edilən sanksiya təklifi ilə birlikdə vəziyyəti Palatanın Şurasına təqdim etmək.

c) Komitə tərəfindən peşə mənsubundan/üzvündən tələb edilən və özünə və ya sifarişçisinə aid dəftər, sənəd, fayl, qeydiyyat və digər sənədlərin peşə mənsubu/üzvü tərəfindən təqdim edilməməsi və ya təhvil verilməməsi hallarında zəruri olduqda məhkəməyə müraciət edilməsini və onların təqdim edilməsini və ya çətdirilməsini Palatanın Şurasına təklif etmək.

ç) İllik iş fəaliyyəti hesabatını növbəti ilin yanvar ayında Palatanın Şurasına təqdim etmək.

d) Peşə fəaliyyətinin haqsız rəqabət təşkil etməyəcək şəkildə aparılması və haqsız rəqabətlə əlaqəli hər cür hüquqi tənzimləmənin həyata keçirilməsi ilə əlaqəli rəy, bülleten və sirkulyarların dərc edilməsi ilə bağlı Palatanın Şurasına təkliflər vermək.

“Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabət və reklam qadağası haqqında Əsasnamə”nin 26-cı maddəsinə əsasən;

- (a) bəndində açıq və birmənalı şəkildə qeyd edildiyi kimi Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitəyə Palatanın Şurası tərəfindən təyin edilməsi şərti ilə peşə mənsuqlarının/üzlərinin haqsız rəqabət və reklam prinsipləri ilə əlaqəli peşə qaydalarının pozulub-pozulmadığını yoxlamaq və araşdırmaq tapşırılmışdır. Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə peşə mənsubu/üzvü olmayan şəxslərlə bağlı heç bir tədbir görə bilməz. Peşə mənsubu/üzvü olmayan şəxslərlə bağlı əməliyyatlar mövcud qaydalara əsasən Palata Şurasının qərarı ilə həyata keçirilməlidir.

- (b) bəndinə uyğun olaraq Palata Şurasının tapşırığı ilə Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə tərəfindən aparılan araşdırma nəticəsində peşə mənsuqlarının/üzlərinin haqsız rəqabət və ya reklam prinsip və qaydalarına zidd olan davranış və tətbiqləri aşkar edildikdə, bundan məsul olanlar üçün müvafiq hesab edilən sanksiya təklifi ilə birlikdə vəziyyəti Palatanın Şurasına təqdim etməlidirlər.

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə Palata Şurasının tapşırığı ilə apardığı araşdırma nəticəsində, peşə mənsubuna/üzvünə tətbiq ediləcək intizam tədbiri haqqında Palata Şurasına fikrini bildirə bilər, lakin qərar qəbul etmək üçün hüquqi səlahiyyətlərə sahib deyildir. Palata Şurası Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitənin fikrini qəbul edib-etməməkdə sərbəstdir və qərar qəbul etmə səlahiyyəti özünə aiddir.

- (c) bəndinə uyğun olaraq Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə tərəfindən peşə mənsubundan/üzvündən tələb edilən və özünə və ya sifarişçisinə aid dəftər, sənəd, fayl, qeydiyyat və digər sənədlərin peşə mənsubu/üzvü tərəfindən təqdim edilməməsi və ya təhvil verilməməsi hallarında zəruri olduqda məhkəməyə müraciət edilməsini və onların təqdim edilməsini və ya çatdırılmasını Palatanın Şurasına təklif vermək səlahiyyətinə sahibdir. Palata Şurası bu təklifi qəbul edib-etməməkdə sərbəstdir və qərar vermə səlahiyyətinə malikdir.

- (ç) bəndinə əsasən Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə illik iş fəaliyyəti hesabatını növbəti ilin yanvar ayında Palatanın Şurasına təqdim etməlidir.

- (d) bəndinə əsasən Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə peşə fəaliyyətinin haqsız rəqabət təşkil etməyəcək şəkildə aparılması və haqsız rəqabətlə əlaqəli hər cür hüquqi tənzimləmənin həyata keçirilməsi ilə əlaqəli rəy, bülleten və sirkulyarların dərc edilməsi ilə bağlı Palatanın Şurasına təkliflər verə bilər.

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə:

Palata Şurasının tapşırığı ilə Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə haqsız rəqabət və reklam qadağası ilə əlaqədar məsələlərlə bağlı araşdırmalar aparır, rəylər də daxil olmaqla hazırladıqları ilkin araşdırma hesabatını Şuraya təqdim edir.

7. HAQSIZ RƏQABƏTƏ QARŞI MÜBARİZƏ ÜZRƏ KOMİTƏNİN SƏLAHIYYƏT MÜDDƏTİ

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitənin səlahiyyət müddəti "Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabət və reklam qadağası haqqında Əsasnamə"nin 27-ci maddəsində göstərilmişdir. Bu maddəyə görə:

1. Komitə üzvlərinin səlahiyyət müddəti Palatanın Şurası tərəfindən müəyyən edilir.
2. Səlahiyyət müddəti başa çatan üzv yenidən təyin oluna bilər.

8. HAQSIZ RƏQABƏTƏ QARŞI MÜBARİZƏ ÜZRƏ KOMİTƏDƏ ARAŞDIRMA VƏ İNTİZAM MƏSULİYYƏTİNƏ CƏLB

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitənin araşdırma hesabatı Palata Şurasına təqdim olunur.

Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə ilkin araşdırmadan sonra haqqında iş açılan peşə mənsubu/üzvü barəsində "Araşdırma aparılmalıdır" və ya "Araşdırmanın aparılmasına ehtiyac yoxdur" formasında qərarını ilkin araşdırma hesabatında qeyd edir.

Palata Şurası tərəfindən haqqında "Araşdırma aparılmalıdır" peşə mənsubu/üzvü barədə materiallar Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitənin hazırladığı araşdırma hesabatı ilə birlikdə Etika, mübahisələr və intizam komissiyasına göndərilir.

Etika, mübahisələr və intizam komissiyası Palata Şurasının qərarı ilə ona göndərilən həmin materiallarla birlikdə Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə komitə və Haqsız rəqabətə

qarşı mübarizə üzrə idarə tərəfindən təqdim edilən materialları araşdıraraq hazırladığı ilkin araşdırma hesabatı ilə intizam məsuliyyəti icraatını həyata keçirir və iş üzrə qərarlar qəbul edir.

Haqsız rəqabət və reklam qadağası sahəsində pozuntuların aşkarlanması və tətbiq edilə biləcək intizam tədbirləri Palata Şurası tərəfindən müəyyən edilir. Yekun qərar qəbul etmə səlahiyyəti Palata Şurasına aiddir.

Haqsız rəqabətlə bağlı şikayətlərə düzgün baxılması və obyektiv nəticələrin çıxarılması məqsədi ilə Palata Şurasının 2022-ci il 31 may tarixli 344/3 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Auditor fəaliyyəti sahəsində haqsız rəqabət hallarının qarşısının alınmasına dair Prosedur Qaydalar”ında göstərilmiş araşdırma prosesləri sxemindəki ardıcılığa riayət edilməlidir.

9. YEKUN MÜDDƏALAR

Bu Təlimat Auditorlar Palatası Şurasının 2023-cü il 14 mart tarixli 354/1 nömrəli qərarı ilə qəbul edilmiş və qüvvəyə minmişdir.